

ФОРМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИВАТНОЇ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇХ ПОШИРЕННЯ В УКРАЇНІ

Використання різних форм та методів адміністративно-правового регулювання приватної нотаріальної діяльності обумовлюється, передусім специфікою даного об'єкту адміністративно-правового регулювання врегульованою нормами права, у першу чергу, нормами Закону України "Про нотаріат". Відповідно до його змісту формами адміністративно-правового регулювання приватної нотаріальної діяльності слід вважати: реєстрацію приватної нотаріальної діяльності із видачею реєстраційного посвідчення (ст.24), визначення нотаріального округу (ст.25), службове страхування приватних нотаріусів (ст.28), контроль за законністю діяльності приватних нотаріусів (ст.33), заміщення приватного нотаріуса (ст.29), припинення приватної нотаріальної діяльності (ст.30) та інші.

Реєстрація приватної нотаріальної діяльності відповідно до Положення про порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності проводиться Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі у межах установленій для кожного нотаріального округу граничної чисельності приватних нотаріусів. Особа, яка має намір зареєструвати приватну нотаріальну діяльність, подає до відповідного органу юстиції заяву із зазначенням назви нотаріального округу, у якому особа займатиметься нотаріальною діяльністю та висновок цього органу про відповідність приміщення для розташування робочого місця (нотаріальної контори) вимогам до робочого місця (нотаріальної контори) приватного нотаріуса, які затверджуються Міністерством юстиції України. Відповідно п.4 Положення про порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності відмова у реєстрації приватної нотаріальної діяльності не допускається [1].

До заяви про реєстрацію приватної нотаріальної діяльності додаються для огляду:
9 свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю;

9 документ, що підтверджує право власності або право оренди на приміщення для розташування робочого місця (нотаріальної контори), чи договір про співпрацю з іншим приватним нотаріусом, який надає заявнику відповідне приміщення,
9 паспорт громадянина України;
9 довідка про відсутність судимості;
9 довідка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців про те, що особа не займається підприємницькою діяльністю;
9 трудова книжка
9 засвідчені копії вказаних документів, які зазначаються в особовій справі нотаріуса
9 дві фотокартки розміром 3x4 см [2].

Оригінали вказаних документів підлягають поверненню, а засвідчені копії зазначаються в особовій справі нотаріуса. При цьому, свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю повертається особі, яка його подала з відніскою органу юстиції про реєстрацію приватної нотаріальної діяльності.

Реєстраційне посвідчення про реєстрацію приватної нотаріальної видається органом юстиції у 15-денний строк з моменту подачі заяви. У ньому вказуються прізвище, ім'я, по батькові нотаріуса, територія його діяльності (нотаріальний округ) та адреса розташування робочого місця.

При одержанні реєстраційного посвідчення особа, якій вперше надається право займатися нотаріальною діяльністю, в органі юстиції в урочистій обстановці приносить присягу такого змісту: "Урочисто присягаю виконувати обов'язки нотаріуса чесно і сумлінно, згідно з законом і совістю, поважати права і законні інтереси громадян і організацій, зберігати професійну таємницю, скрізь і завжди берегти чистоту високого звання нотаріуса" [3].

Для забезпечення відшкодування заподіяної шкоди протягом терміну реєстрації приватної нотаріальної діяльності приватний нотаріус зобов'язаний укласти з органом страхування договір службового страхування або внести на спеціальний рахунок у банківську установу

страхову заставу. Така застава у відповідності із ст.28 Закону України "Про нотаріат" встановлюється у розмірі стократною мінімальною заробітної плати [4].

У настанні страхового випадку (заподіяння шкоди) - витрачання коштів на відшкодування заподіяної шкоди приватний нотаріус має протягом одного року поповнити страхову заставу до встановленого розміру. Важливим аспектом регулювання службового страхування приватних нотаріусів є норма ч.4 ст.28 Закону України "Про нотаріат", відповідно якої розмір заподіяної шкоди визначається за згодою сторін або в судовому порядку.

Контроль за дотриманням вимог законодавства приватними нотаріусами під час виконання ними своїх обов'язків здійснюється з метою реалізації повноважень Міністерства юстиції України, головних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, областей, м. Києві та Севастополі передбачених ст. 33 Закону України "Про нотаріат". Відповідно Порядку здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства приватними нотаріусами під час виконання ними своїх обов'язків провідною формою контролю, отже й адміністративно-правового регулювання приватної нотаріальної діяльності є проведення перевірок. Перевірка роботи приватного нотаріуса здійснюється в приміщенні, яке є його робочим місцем (нотаріальною конторою). Відсутність приватного нотаріуса на робочому місці (у нотаріальній конторі) на час перевірки без поважних причин є ухиленням від перевірки.

Основними завданнями проведення перевірок дотримання приватними нотаріусами вимог законодавства при вчиненні нотаріальних дій є:

- 9 перевірка відповідності робочого місця (нотаріальної контори) приватного нотаріуса вимогам, встановленим Міністерством юстиції України;
- 9 встановлення відповідності вчинення нотаріальних дій вимогам законодавства та визначення рівня якості надання приватними нотаріусами нотаріальних послуг фізичним та юридичним особам;
- 9 у разі виявлення порушень законодавства - встановлення причин, внаслідок яких допущено порушення;
- 9 надання приватному нотаріусу рекомендацій по

усуненню причин, внаслідок яких допущено порушення;

9 узагальнення результатів перевірок з метою визначення типових порушень, що допускаються приватними нотаріусами при вчиненні нотаріальних дій;

9 розповсюдження позитивного досвіду роботи приватних нотаріусів по організації нотаріальної діяльності та обслуговуванню населення [5].

Зазначені вище перевірки мають бути комплексними (у разі перевірки всіх напрямів діяльності приватного нотаріуса); цільовими (якщо перевіряється одне або декілька питань діяльності приватного нотаріуса); контрольними (повторними, які можуть бути призначені у разі виявлення комплексною або цільовою перевіркою порушень законодавства або суттєвих недоліків у роботі приватного нотаріуса. В останньому випадку перевіряється усунення приватним нотаріусом виявлених у ході останньої перевірки порушень, а також діяльність нотаріуса по вчиненню нотаріальних дій після її проведення).

Проведення перевірок діяльності приватних нотаріусів здійснюється уповноваженими представниками Міністерства юстиції, управлінь юстиції, діяльність яких безпосередньо пов'язана з організацією та контролем за законністю діяльності приватних нотаріусів. Також до перевірок можуть бути залучені представники відділів нотаріату управлінь юстиції, а також державні нотаріуси.

Приватний нотаріус, діяльність якого перевіряється, зобов'язаний забезпечити належні умови для проведення перевірки, надати комісії всі документи та відомості, що стосуються його діяльності та вчинених ним нотаріальних дій. У разі виявлення порушень законодавства при вчиненні нотаріальних дій нотаріус повинен надати письмове пояснення. Відповідно під час здійснення перевірки члени комісії зобов'язані бути об'єктивними та неупередженими і зберігати в таємниці відомості, які стали їм відомі при проведенні перевірки, дотримуватися правил професійної етики.

Відповідно п.25 Порядку здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства приватними нотаріусами під час виконання ними своїх обов'язків за наслідками проведеної перевірки роботи приватного нотаріуса члени

комісії у п'ятиденний строк з часу закінчення перевірки складають доповідну записку на ім'я Міністра юстиції чи начальника управління юстиції у якій повинні відобразитися в окремих розділах:

- організація робочого місця (нотаріальної контори) приватного нотаріуса;
- загальна оцінка роботи приватного нотаріуса;
- рівень та якість нотаріального обслуговування населення;
- характеристика всіх ділянок роботи приватного нотаріуса;
- аналіз виявлених недоліків, їх причини та пропозиції щодо їх усунення [6].

Крім того, слід указати заходи, які були вжиті приватним нотаріусом для усунення виявлених перевіркою недоліків, та пропозиції комісії щодо поліпшення діяльності нотаріуса.

До доповідної записки долучаються копії (ксерокопії) документів, що стосуються виявлених порушень приватним нотаріусом вимог законодавства чи допущених ним помилок.

Примірник доповідної записки, підписаний членами комісії, подається керівнику Міністерства юстиції (управління юстиції) для прийняття рішення. Після накладення керівником резолюції на доповідній записці її копія передається нотаріусу для реалізації висновків та пропозицій комісії, який, у свою чергу, вправі письмово викласти свої заперечення або пояснення щодо висновків комісії, які розглядаються Міністерством юстиції, управлінням юстиції разом з доповідною запискою та іншими матеріалами перевірки.

Як вказується у п.27 Порядку здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства приватними нотаріусами під час виконання ними своїх обов'язків в залежності від наслідків перевірки та на підставі пропозицій комісії Міністерством юстиції чи управлінням юстиції приймається рішення щодо реалізації матеріалів перевірки безпосередньо після закінчення перевірки, але не пізніше одного місяця з часу її закінчення із застосуванням таких заходів:

за ініціативою Міністерства юстиції:

- надання управлінням юстиції доручення щодо підвищення кваліфікації нотаріуса;
- надання управлінням юстиції доручення щодо проведення відповідної перевірки;
- зупинення діяльності приватного нотаріуса на

строк для усунення виявлених перевіркою недоліків;

□ надання управлінням юстиції доручення щодо підготовки подання про анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю;

за ініціативою управління юстиції:

□ застосування нотаріуса на засіданні колегії управління юстиції або на оперативній нараді в присутності начальника управління юстиції, обговорення на семінарах нотаріусів області, зобов'язання приватного нотаріуса пройти курс підвищення кваліфікації;

□ зупинення діяльності приватного нотаріуса на строк для усунення виявлених перевіркою недоліків;

□ підготовка подання про анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю у разі виявлення неодноразового порушення нотаріусом чинного законодавства при вчиненні нотаріальних дій або грубого порушення закону, яке завдало шкоди інтересам держави, підприємств, установ, організацій, громадян.

Строк, який надається приватному нотаріусу для усунення недоліків, визначається залежно від наслідків перевірки, але не може перевищувати одного місяця. На цей строк діяльність приватного нотаріуса може бути зупинена.

Приватний нотаріус діяльність якого на строк більше одного тижня, у відповідності зі ст.29 Закону України "Про нотаріат" зобов'язаний повідомити про це управління юстиції [7]. Також у випадках, коли приватний нотаріус має намір припинити виконання своїх обов'язків на строк більше одного місяця ним може бути укладено угоду з іншим приватним нотаріусом про заміщення його у разі неможливості виконання ним своїх обов'язків, про що також повідомляється управлінням юстиції.

Відповідно Положення про порядок заміщення приватного нотаріуса метою заміщення є наділення повноваженнями іншого нотаріуса, який заміщує тимчасово відсутнього приватного нотаріуса, а також забезпечення належного доступу до документів нотаріального діловодства та архіву тимчасово відсутнього нотаріуса [8].

Повідомлення оформляється власною заявою на ім'я начальника управління юстиції за один тиждень до дати припинення повноважень нотаріусом.

Заява повинна містити інформацію про:

- ③ причини припинення виконання своїх повноважень (відсуття, планове лікування, планова госпіталізація, навчання, проходження підвищення кваліфікації тощо);
- ③ термін, на який припиняються повноваження нотаріуса.

Заміщення приватного нотаріуса іншим нотаріусом здійснюється на визначений угодою про заміщення строк. Цей строк не може перевищувати одного календарного року. Нотаріус не вправі виконувати свої службові обов'язки в період їх виконання нотаріусом, який його тимчасово заміщує. Виконання нотаріусом обов'язків щодо заміщення проводиться з дотриманням вимог ст. 8 Закону України "Про нотаріат".

Відповідно до ст. 30 Закону України "Про нотаріат" приватна нотаріальна діяльність припиняється, а реєстраційне посвідчення анулюється управліннями юстиції Ради Міністрів Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської місських державних адміністрацій у наступних випадках:

- ③ подання приватним нотаріусом письмового клопотання про припинення своєї діяльності;
- ③ анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю;
- ③ коли приватний нотаріус не уклав договір службового страхування чи не вніс страхову заставу для забезпечення відшкодування шкоди, передбачену статтею 28 цього Закону, або непоповнив страхову заставу до встановленого розміру;
- ③ коли приватний нотаріус без поважних причин не виконує своїх обов'язків протягом двох місяців і не повідомив про це управління юстиції;

- ③ невідповідності приватного нотаріуса займаній посаді або виконуваній роботі внаслідок стану здоров'я, що на тривалій час ③ перешкоджає нотаріальній діяльності.

Підсумовуючи ключові форми адміністративно-правового регулювання приватної нотаріальної діяльності слід акцентувати увагу саме на припиненні приватної нотаріальної діяльності та її змісту. Так, приватний нотаріус, діяльність якого припиняється, у місячний строк зобов'язаний передати документи, що стосуються вчинених ним нотаріальних дій, в державний нотаріальний архів.

Література:

1. Про затвердження Положення про порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності: Наказ Міністерства юстиції України від 4.03.1994 року № 10/5 // www.portal.rada.gov.ua
2. Про затвердження Положення про порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності: Наказ Міністерства юстиції України від 4.03.1994 року № 10/5 // www.portal.rada.gov.ua
3. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 року № 3425 // www.portal.rada.gov.ua
4. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 року № 3425 // www.portal.rada.gov.ua
5. Про затвердження Правил здійснення перевірки законності виконання приватними нотаріусами своїх обов'язків: Наказ Міністерства юстиції України від 14.09.2004 N 105/5 // www.portal.rada.gov.ua
6. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 року № 3425 // www.portal.rada.gov.ua
7. Про затвердження Положення про порядок заміщення приватного нотаріуса: Наказ Міністерства юстиції України від 22.08.2003 N 98/5 // www.portal.rada.gov.ua